

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

§. I. De Oratione Dominica. Ostenditur ex Patribus dignitas, utilitas, & efficacia hujus orationis. Petitionum ordo, & congruentia ex D. Thoma. Quinam possint hanc orationem ritè, ac jure recitare. ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

S. I

De Oratione Dominica.

Ostenditur ex Patribus dignitas, utilitas, & efficacia huius orationis. Petitionum ordo, & congruentia ex D. Thoma. Quinam possint hanc orationem rite, ac jure recitare. Quoties, & quo ritu in Divinis Officiis recitetur.

1. **N**ULLA Oratio Dominica dignior, nulla utilior, nulla efficacior. Nam, ut ait eloquentissimus Cyprianus *a*, Quæ potest magis spiritualis esse oratio, quam quæ à Christo nobis data est, à quo nobis & Spiritus S. missus est? Quæ vera magis apud Patrem precatio, quam quæ à Filio, qui est veritas, de ejus ore prolata est? Ut aliter orare quam docuit non ignorantia sola sit, sed & culpa, quando ipse posuerit, & dixerit: *Rejicite mandatum Dei, ut traditionem vestram statuatis.* Oremus itaque sicut magister Deus docuit. Amica, & familiaris oratio est Deum de suo rogare, ad aures ejus ascendere Christi orationem. Agnoscat Pater Filii sui verba cum precem facimus. Qui habitat intus in pectore, ipse sit & in voce. Et cum ipsum habeamus apud Patrem advocatum pro peccatis nostris, quando peccatores pro delictis nostris petimus, advocati nostri verba ponamus. Nam cum dicat, quia quodcumque petieritis à Patre in nomine meo, dabit vobis: quanto efficacius impetramus quod petimus, si petamus ipsius oratione? Hætenus Cyprianus, & ante ipsum Tertullianus *b*: Deus solus, ait, docere potuit, ut se vellet orari. Præstat igitur cæteris hæc oratio ob summam auctoris eminentiam, & dignitatem. O quam fidelis, inquit S. Chromatius, *c* & beata nobis hæc oratio est, cujus ordinem nobis doctor vitæ, ac magister cælestis instituit! Quam beati etiam nos esse possumus, si hæc orationis Dominicæ verba non tantum officio oris, sed fidelissimo conversationis actu fervemus! Præstat etiam gratissima brevitas simplicitate, ratione cujus facilius discitur, melius retinetur, frequentius iteratur, minus fastidit orantem, ut Doctor irrefragabilis & sapien-

a Cypr. ser. de Orat. Dominica. *b* Tertull. l. de orat. *c* Chrom. conc. 2. in Matih. *d* Alex. Alesis 4. par. q. 10. tract. 2. §. 4.

ter advertit. Docuit autem nos Christus breviter orare, teste Chrysologo *e*, qui citò vult postulata præstare. Perfectione item antecellit, atque fecunditate, quia, ut notat Augustinus *f*, compendiosis verbis omnes species orationis comprehendit, quibus Deum interpellamus, aut pro appetendis bonis, aut pro vitandis malis, aut pro delendis commissis: Addit Tertullianus *g* quod quantum substringitur verbis, tantum diffunditur sensibus. Neque enim propria tantum orationis officia complexa est, venerationem Dei, aut hominis petitionem; sed omnem pene sermonem Domini, omnem commemorationem disciplinæ, ut revera in hac oratione Breviarium totius Evangelii comprehendatur. Præstat demum utilitate, & efficacia. Spem habemus, inquit Augustinus *h* obtinendæ caulæ nostræ, quando talis Jurisperitus nobis preces dictavit. Hac oratione levia, & quotidiana peccata deleri docet post Augustinum Divus *i* Cæsarius Arelatenfis, si compuncto corde, & animo contrito recitetur. Hanc memoriter sciri, & quotidie frequentari à fidelibus præcipiunt sacri Canones ***. Rursus sententia Augustini *k* est, Quamlibet alia verba dicamus, nihil aliud dici, quam quod in ista Oratione positum est, si rectè, & congruenter oramus. Ideò Thomas Aquinas *l* magna mens Theologorum hanc magni Doctoris sequutus sententiam septem petitionibus dictæ orationis omnia necessaria contineri hac ratione demonstrat.

2. Certum est, orationem desiderii nostri apud Deum fidelissimam interpretem esse. Omne autem desiderium primò in finem, tum in ea quæ sunt ad finem tendere solet. Finis noster Deus est, quem præcipuo affectu diligimus in seipso, ideòque petimus gloriam ejus, eum dicimus, *Sanctificetur nomen tuum*, ut ab omnibus videlicet cognoscatur, timeatur, ametur, colatur, & laudetur. Deinde nos ipsos diligimus in Deo ejus gloria perfrui cupientes, propterea subjungimus, *Adveniat regnum tuum*. Ad hunc ultimum finem dupliciter ordinamur, per se, & per accidens. Et per se quidem ad meritum beatitudinis principaliter facit obedientia legis, instrumentaliter verò panis spiritualis, & corporalis.

Quo

e Chryf. serm. 67 *f* August. ser. 182 de temp. *g* Tertull. de orat. *h* August. Hom. 42. inter. 50. Id. lib. 31. de civit. Dei c. 27. Et Ench. ad Laur. cap. 71. *i* Casar. Hom. 1. Clem. Rom. Const. Apost. lib. 7. c. 25. *** Sexta synod. Constantinsp. can. 7. *k* Aug. epist. 121. ad Probam. *l* D. Thom. 2. 2. q. 83. art. 9.

Quo ad primum oramus, ut fiat voluntas Dei *Sicut in cælo, & in terra*: ut eadem promptitudine, qua Angeli, & Sancti in cælo, ita nos in terris Domino serviamus. Quoad secundum, *Panem nostrum quotidianum*, omnia scilicet subsidia ad vitam tam animæ quam corporis tuendam necessaria, *hodie*, id est toto tempore peregrinationis nostræ flagitamus. Media autem per accidens remotiones malorum sunt. Peccatum omnium malorum maximum est, à quo liberari ante omnia petimus dicentes, *Dimitte nobis debita nostra*. Sunt & tentationes variae, quæ nos impediunt, ne Dei præcepta servemus; rogamus igitur, ne Deus permittat ab illis nos superari: sed ita nobis semper assistat, ne unquam succumbamus. Sunt tandem mala præsentia vitæ hujus amaritudines amarissimæ, quæ nos vexant, & ad peccatum inducunt, impediuntque majus bonum, majoremque scilicet cum Deo unionem: atque hæc incommoda, & detrimenta in postrema petitione deprecamur.

M E T R U M XXXVII.

F *Allor? an excelso nemorosi è vertice montis
Me Deus ipse vocat?*

*Orantes, inquit, penetrata claudite cordis,
Sic procul omne nefas.*

*Nam Pater è clara nixi di caligine cæli
Abdita cuncta videt.*

*Sit modus hic precibus, longo sermone loquaces
Non amat ille viros.*

*Summe parens hominum, solio qui celsus olympi
Conseris astra pede.*

*Sit tibi laus, nomenque tuum venerabile pronus
Orbis ubique colat.*

*Magna triumphantis veniant cis id regna cohortis
Imperiumque poli.*

*Angelicis sociata chorus jura sequatur,
Quæ tibi cumque placent.*

*Da nobis hodie panem, da pabula gentes
Ne premat atra fames.*

*Fratribus offensas ut nos dimittimus, & tu
Omne remitte scelus.*

*Hosius tartarei vicios succumbere iniquis
Ne patiare dolis.*

*Sed cunctis relevet presentibus, atque futuris
Nos tua dextra malis.*

3. Hanc Orationem, Isidorus Pelusita m ad Eutonium Diaconum scribit, illi soli ritè,

m *Isid. Pel. l. 4. ep. 24.*

ac jure recitare poterunt Deum Patrem appellantes, qui filiorum germanam indolem ostendunt. Illi poterunt dicere, *Sanctificetur nomen tuum*, qui nihil scelerati committunt. Illi & hoc, *Adveniat regnum tuum*, qui ea fugiunt, quæ Tyranno voluptatem pariunt. Illi & hoc, *Fiat voluntas tua*, qui ipsis factis huic se operam dare declarant. Illi etiam, *Panem quotidianum da nobis hodie*, qui luxui, ac deliciis nuntium remiserunt. Illi & hoc, *Dimitte nobis debita nostra*, qui veniam iis tribuunt, qui in ipsos deliquerunt. Illi & hoc, *Ne nos inducas in tentationem*, qui neque semetipsos, neque alios in eadem coniciunt. Illi & hoc, *Libera nos à malo*, qui cum Sathana perpetuum, & irreconciliabile gerunt bellum. Illi denique verè dicere poterunt, *Quia tuum est regnum, & potentia, & gloria*, qui ad ipsius verba contremiscunt, eaque re, & opere ostendunt. Non enim tantum efficere valet ipsa hujus precationis notitia, quantum mores, & vitæ precantis. Hæc & alia multa scitu dignissima Isidorus. O verè celestis Oratio, exclamat August. quæ tota est Oratio. Nam si singula verba, prout sunt, latius tractare voluerimus, dies antequam sermo deficiet. De Orationis hujus sacramento necessitate nos commentandi Cyprian. vir sanctæ memoriæ liberavit, ut scribit Hilarius Pictaviensis o. Sed & alii Patres, ac scriptores gravissimi eandem explicarunt, nimirum Tertullianus libro de Oratione, Gregorius Nyssenus Orationibus quinque de eadem, Cyrillus Hierosolymitanus catechesi quinta, Chromatius Episcopus Aquileiensis concione secunda in Mattheum, Augustinus, lib. 2. de Sermonibus Domini in monte, libro item 2. de dono perseverantiæ, & in quibusdam sermonibus de tempore, Ambros. lib. 5. & 6. de Sacramentis, Hieronymus lib. 3. Dialogorum adversus Pelagianos. Chrysostr. tom. 5. hom. de eadem, Cassianus collat. 9. quæ est prima Abbatis Isaac, Chrysológus ser. 67. & seq. Bernardus serm. 6. in Quadragesimam, Stephanus Eduensis lib. de Sacramento altaris, Bonaventura initio tom. 2. Henricus Harphius lib. 1. mysticæ Theologiæ cap. 34. Interpretes Evangeliorum ad cap. 6. Matthei, & 11. Lucæ. De eadem tractatum scripsit Ægidius Romanus. Sedulius lib. 2. carminum Paschaliū, hanc ipsam versu heroico explicavit. Eiusdem Paraphrasis anagogica habetur in mystica Theologia Henrici de Palma inter opera D. Bonaventuræ diffusè, devotè, & eleganter. Tandem, ut alios innumeros prætermittam,

n *Aug. Ser. 126. de temp. 9 Hilari. can. 5. in d. 11. b.*

mittam, eam sublimiter, ac mysticè *romo primo operum* explicavit Baptista Vernacia sanctimonialis magni spiritus, ac profundæ doctrinæ Ordinis Canonicorum Regularium.

4. His præmissis de præstantia, & necessitate sacræ hujus Orationis, jam videndum est, cur toties in publicis Ecclesiæ precibus repetatur. Mos Apostolorum fuit, teste magno Gregorio *p.*, ad ipsam solam oblationis hostiam consecrare: de qua re elegantissimè disserit proferens nova & vetera Theoph. Raynaudus lib. de prima Missa sec. 2. c. 4. Idem asserit Hieronymus his verbis *q.* Docuit Christus Apostolos suos, ut quotidie in corporis illius sacrificio audeant dicere: *Pater noster qui es in cælis.* In Officio autem Divino tribus modis repeti solet, in principio, in medio, & in fine: idque submissa omnino, & secreta voce; vel alta prorsus, & clara; vel partim tacita, partim elata. Et aptè quidem ab hac Oratione initium sumitur Officiorum, ut abactis ejus virtute muscis morientibus mens tranquillior facta ad pangendas Dei laudes præparetur, & devotiois suavitatem admittat. Aptè in medio usurpatur, quia totius Psalmodiæ brevem continet anacephalæosim. Aptè item in fine, ne ille hostis antiquus semen bonum Verbi divini, quod in Officii recitatione seminatam est, rapiat de corde nostro, & conceptum à facie Domini spiritum ardoris fumosis concupiscentiæ flammis extinguat. Quandoque verò submissa dicitur voce, ut interna cordis humilitas erga eum significetur, qui solus scrutator est cordium; simulque intelligamus non in clamore vocis, sed in puritate cordis, & compunctione lacrymarum nos exaudiri. Quandoque tacita, & in fine clara voce pronuntiatur, idque propterea fit, ut palam ab omnibus communi consensu confirmetur, quod unusquisque oravit sub silentio. Orant singuli pro omnibus, orant omnes pro singulis, ut fiat quod scriptum est: *Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua.* In Laudibus autem, & Vesperis ritu monastico clara semper voce dicitur à Præfato, sive à Sacerdote, quem ritum sequitur Romana Ecclesia in Adventu, & Quadragesima: tum quia omnibus modis laudanda Dei bonitas est; tum quia publica est, & communis omnium postulatio; tum quia unitatis, & pacis hoc solemnè recitatione admonemur, quam cum omnibus habere debemus,

p. Greg. l. 7. Indic. 2. epist. 64. *q.* Hier. l. 3. Dial. adv. Pelagian.

si cupimus exaudiri. Sententia Domini est: *Cum stabitis ad orandum, dimittite; si quid habetis adversus aliquem, ut & Pater vester, qui in cælis est, dimittat vobis peccata vestra.* Hinc sapienter Monachorum magister *f.*; Planè, inquit, agenda matutina, vel vespertina non transeat aliquando, nisi in ultimo ordine Oratio Dominica omnibus audientibus dicatur à Priore propter scandalorum spinas, quæ oriri solent, ut conventi per ipsius Orationis sponsonem, qua dicunt: *Dimittite nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris,* purgent se ab hujusmodi vitio. Cæteris verò agendis ultima pars ejus orationis dicatur, ut ab omnibus respondeatur, *Sed libera nos à malo.* Noverat prudentissimus pater, vix fieri posse, quin aliquando in agro dominico superseminaret zizania inimicus homo, idèd reconciliari dissidentium fratrum animos voluit initio, & sine diei per solemnem jam dictæ orationis recitationem, satis existimans fieri fraternæ charitatem, si juxta præceptum Apostoli *r.* Sol non occidat super iracundiam nostram. Rectè Athanasius *u.*; Non retinebis offensam alicujus in corde tuo, alioquin precatio tuâ non purè ascendit: *Homo homini reservat iram, clamat mirabundus sapiens x., & à Deo quaerit medellam.* Cæterùm de dicenda hac oratione in fine horarum extat canon ex Concilio Gerundensi *y.* De eadem verò singulis horis prætermittenda nihil memini me legisse apud Patres antiquiores. Sanè Benedictus nec principii, nec finis mentionem facit, inter precum dumtaxat solemniam modo superscripto recitari decernens. Finio, si prius monero, quod Mimatensis Episcopus *z.* docet in Rationali, hanc orationem esse sal, & condimentum in omni sacrificio nostro juxta legis antiquæ sanctionem aspergendum. Non tamen damnari debent aliæ orationes ab Ecclesia approbatæ, & ab orthodoxis viris compositæ, de qua re plura non contemnenda scribit Abulensis *a.* Cautè igitur legendus, & piè explicandus est sanctus Edmundus *b.* ex Monacho Cisterciensi Cantuariensis Archiepiscopus, qui in speculo Ecclesiæ ad suos Pontiniacenses orationes à sanctis viris compositas reprehendere videtur: non enim eas simpliciter damnat

sed
v. Marc. 11: 15. *f.* Bened. reg. c. 13. *t.* Ephes. 4: 26.
u. Athan. l. de virginit. *x.* Eccl. 38: 3. *y.* De
 conf. d. 5. Id. semper. *z.* Durand. l. 5. c. 5. *a.* A-
 bul. in cap. 6. Matth. qu. 99. *b.* Edmun. spic-
 c. 17.

sed formam orandi à Christo Domino propositam cæteris omnibus præferendam ostendit, quod nullus rectæ fidei inficiatur. Hoc sensu R. Moyses & Ægyptius vir doctus valdè inter suos in libro, quem directorem dubitantium, seu perplexorum inscripsit, stultos eos vocat, qui multiplicat, & prolongant Orationes, quas ipsi composuerunt, ut per eas appropinquent Creatori secundum suam æstimationem, & conculcant, inquit, Creatorem in linguis suis, quia nimirum inconvenientem orandi formulas componunt. Omnes autem Orationes præter Dominicam vaniloquium esse hæresis fuit cujusdam Basilii, quem Alexius Commenus orthodoxus Imperator ignibus damnavit, ut testatur Euthymius d. Sunt & Hæretici Masaliani, sive Bogomili, qui cæteras Orationes rejiciunt, & batologiam vocant, ut Constantinus Harmenopolus e scribit. Et quidem quoad sensum nihil aliud peti potest, quàm quod in Oratione Dominica continetur, quod autem pertinet ad formam verborum, multæ aliæ sunt Orationes utiles, & efficaces, quas sancti & orthodoxi viri composuerunt.

c R. Moyses lib. 1. cap. 58. d Euthymius in Panoplia.
e Harmen. de sectis num. 10.

§ II.

De Angelica Salutatione.

Ejus dignitas, & excellentia demonstratur.
Quando & à quibus fuerit instituta. Cur
in Divinis officiis recitetur.

1. **Q**uoties sese offert occasio de laudibus in-temeratae Virginis Deiparæ disserendi, vellem profectò, ut melle purior meus disfluere sermo, cunctaque corporis mei membra vertentur in linguas, quibus si non pro meritis ipsius (quis enim hoc possit illo excepto, cujus potestas non habet finem!) at saltem pro meo affectu clementissimæ Reginae prærogativas æternum duraturis præconiis celebrare. Sed quoniam peccatorum pondere pressus, rerumque labentiam amore coinquinatus sublimioris sapientiæ illapsu indignissimus sum, jure cogor præfari veniam, & linguam fari gestientem justii silentii repagulis cohibere. Dicent alii quibus ferentior illuxit cælestis gratiæ radius, dicent uberius illibatæ Virginis encomia, & Angelicæ

salutationis excellentiam copiosius explicabunt. Ego autem tenuitatis meæ conscius quæ ad meum faciunt institutum paucis expediam. Constat hæc salutio duabus partibus, laude, & petitione. Prima pars ex Scriptura sumpta est, duosque habet auctores Angelum, & Elizabeth. Ab Angelo tanquam à primario auctore Angelicam nomenclaturam sortita est. Verba ejus hæc sunt: *f Ave gratia plena, Dominus tecum, Benedicta tu in mulieribus.* Ad hanc salutationem conceptissimis verbis componendam totius Trinitatis dignatio intervenit. Patris nimirum mitentis auctoritas, divini Verbi carnem humanam suscepturi sapientia, & sancti Spiritus Virginem obumbrantis operatio. Decuit sanè novam gratiam novi partus novâ salutatione annuntiar: nullam quippe similem in toto veteri instrumento reperies. Decuit novæ gratiæ inchoationem novis præconiis Evangelizari. In virginem adhuc Evam, inquit Septimius Tertullianus g, irreperat verbum ædificatorium mortis: in virginem æquè introducendum erat Dei verbum exstructorium vitæ, ut, quod per hujusmodi sexum abierat in perditionem, per eundem sexum redigeretur in salutem. Crediderat Eva serpenti, credidit Maria Gabrieli, quod illa credendo deliquit, hæc credendo delevit. Similis est Irenæi sententia, quam refert Augustinus h; Quemadmodum astrictum est morti genus humanum per virginem, solvatur per virginem æquâ lance dispositâ virginali inobedientiâ per virginalem obedientiam. Hæc autem verba: *Benedicta tu in mulieribus*, & ab Angelo, & ab Elizabeth dicta fuerunt, ut idem verborum consensus spiritum veritatis eorum auctorem indicaret. Addidit Elizabeth sola; *Et benedictus fructus ventris tui*: Nam ab arbore benedicta non nisi fructus benedictus procedere potuit. Imò, ut Bernardus ait i, non quia tu benedicta, ideo benedictus fructus ventris tui; Sed quia ille te prævenit in benedictionibus dulcedinis, ideo tu benedicta. Verè etenim benedictus fructus ventris tui, in quo benedictæ sunt omnes gentes: de cujus plenitudine tu quoque accepisti cum cæteris, etsi differentius à cæteris. Ac propterea quidem benedicta tu, sed in mulieribus: ille verò benedictus non in hominibus, non inter Angelos, sed qui est, ut ait Apostolus k, *super omnia benedictus Deus*.

K k k k k 3
f Luc. 1. g Tertull. de carne Christiæ. 17. h August. l. 1. contra Jul. Pelag. i Bern. Hom. 3. sup. Missus est. k Rom. 9: 5.